

hlednit fakt, že každý klient sociálních služeb je jedinečnou neopakovatelnou osobností, která má individuální potřeby a vyžaduje různé služby a péči. Ve světě vznikl nový přístup ke klientovi, tzv. „nová kultura klienta“. Jeho základními principy je posílení služeb uživatele, využívání participčních strategií, stanovení jasných práv a povinností při poskytování služeb, demokratizace vztahů poskytovatel – uživatel. S požadavky na kvalitní sociální služby však rostou také požadavky na profesionalizaci, specializaci, celoživotní vzdělávání a potřeba zvyšování profesionálních dovedností. Naplnění těchto požadavků je jednou z cest, ke kterým by sociální služby a nové trendy v této oblasti měly směřovat v 3. tisíciletí.“

- 1 Pojem intristická neboli vnitřní víra zavedl v 1. polovině 20. století profesor Gordon Allport. Intristickou víru chápe jako víru, která vychází z hloubky nitra člověka, jako jeho bytostné přesvědčení, kterému věří a podle kterého žije (Křivohlavý, 2001).
- 2 Pro osoby starší 18 let činí za kalendářní měsíc 8000 Kč (těžká závislost) a 12 000 Kč (úplná závislost).
- 3 Jedná se o modelový výpočet ocenění práce pečující osoby o osobu závislou na péči.
- 4 Návrh dotazníků činila 80 %.

Literatura:

Bužgová, R. *Identifikace potřeb rodinných příslušníků v domácí paliativní péči*. Sociální práce/Sociální práce: Časopis pro teorii, praxi a vzdělávání v sociální práci. 2010, 2/2010, s. 91-95. ISSN 1213-6204.

Dragomirecká, E., Bartoňová, J. *Dotazník kvality života Světové zdravotnické organizace WHOQOL-BREF: Psychometrické vlastnosti a první zkušenosti s českou verzí*. Psychiatrie [online]. 2006, ročník 10, číslo 3, [cit. 2011-02-10]. Dostupný z URL <http://195.250.138.169/PSYCHIAT/Psychiatrie03_06/WEB/PDF%20web/04_dragomirecka_web.pdf>.

Haburajová Ilavská, L. *Konceptualizace v oblasti sociálních služeb*. Praha: Hnutí R, 2010. ISBN 978-80-86798-09-7.

Haškovcová, H. *Fenomén stáří*. Praha: Havlíček Brain Team, 2010. ISBN 978-80-87109-19-9.

Hrozenská, M. a kol. *Sociální práce se staršími lidmi a její teoreticko-praktické východiska*. Martin: Osveta, 2008. ISBN 978-80-8063-282-3.

Chráška, M. *Metody pedagogického výzkumu: Základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.

Jandžiková, E. *Kvalita života pečujících o osoby s příznámým příspěvkem na péči ve III. a IV. stupni závislosti*. Zlín, 2010. 104 s. Diplomová práce na Univerzitě Tomáše Bati ve Zlíně na Ústavu pedagogických věd. Vedoucí diplomové práce Radana Kroutilová Nováková.

Kebza, V. *Psychosociální determinanty zdraví*. Praha: Academia, 2005. ISBN 80-200-13075.

Křivohlavý, J. *Psychologie zdraví*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-551-2.

Křivohlavý, J. *Psychologie smysluplnosti existence: otázky na vrchol života*. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1370-5.

Kubátová, H. *Sociologie životního způsobu*. Praha: Grada Publishing, 2010. ISBN 978-80-247-2456-0.

Malý, M. *Dotazníky o kvalitě života* [online]. 2001 [cit. 2011-02-12]. Dostupné z URL <http://www.statspol.cz/robust/2000_maly_00.pdf>.

Michalík, J. *Malý právní průvodce pečujících*. Brno: Moravskoslezský kruh, 2010. ISBN 978-80-254-7333-7. Ministerstvo práce a sociálních věcí. Kvalita života ve stáří: Národní program přípravy na stárnutí na období let 2008 až 2012. Rada seniorů České republiky, o.s. [online]. 2008 [cit. 2011-02-12]. Dostupné z URL <http://www.rscr.cz/prispevky/program08_12.pdf>.

Ministerstvo práce a sociálních věcí. *Vybrané statistické údaje o financování sociálních služeb a příspěvku na péči*. MPSV.CZ [online]. 11.5.2010 [cit. 2011-02-10]. Dostupný z URL <http://www.mpsv.cz/files/clanky/9198/Analýza_fin_SS.pdf>.

Možný, I. *Česká společnost: nejdůležitější fakta o kvalitě našeho života*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-624-1.

Šolcová, I., Kebza, V. *Kvalita života v psychologii: Osobní pohoda (well-being), její determinanty a prediktory*. In Kvalita života: Sborník příspěvků z konference, konané dne 25.10.2004 v Třeboni. Kostelec nad Černými lesy: Institut zdravotní politiky a ekonomiky, 2004. s. 21. Dostupné z URL <www.ipzv.cz/download.aspx?item=11058>.

Stuart-Hamilton, I. *Psychologie stárnutí*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-274-2.

Tošnerová, T. *Pocity a potřeby pečujících o starší rodinné příslušníky*. Praha: Ambulance poruchy paměti, 2001. ISBN 80-238-8001-2.

Vaďurová, H. *Kvalita života pečovatелů o děti s onkologickým onemocněním*. In Řehulková, O. et al. Kvalita života v souvislostech zdraví a nemoci. Brno: MSD, 2008. s. 45-48. Dostupné z URL <http://www.ped.muni.cz/z21/knihy/2008/21/21/texty/kvalita_zivota_cze.pdf>. ISBN 978-80-7392-073-9.

Vávrová, S. *Péče o seniора v rodině jako alternativa k institucionální péči*. In Elanvital v prostore medzigeneračních vztahov, s. 189-193. Prešov: Prešovská univerzita v Prešove, 2010. 307 s. Dostupné z URL <http://>. ISBN 978-80-555-0198-7.

Vládní návrh zákona č. 327, kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 108/2006., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 117/1995 Sb., o státní sociální podpoře.

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 347/2010, kterým se mění některé zákony v souvislosti s úspornými opatřeními v působnosti Ministerstva práce a sociálních věcí.

Radana Kroutilová Nováková je odbornou asistentkou Ústavu pedagogických věd Fakulty humanitních studií Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně.

Mgr. Eva Jandžiková působí na Odboru sociálních věcí a zdravotnictví MÚ Veselí nad Moravou.

Poznatky z praxe

Je vládní návrh novely zákona o sociálně-právní ochraně dětí pro Klokánky opravdu likvidační?

Jana Machová

Článek přináší jiný pohled na vládní návrh novely zákona o sociálně-právní ochraně dětí. V médiích je prezentován především názor Fondu ohrožených dětí, největšího zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc v České republice, tzv. Klokánků. FOD se obává, že chystaná novela bude pro jeho Klokánky likvidační, neboť je navrhována nejen snížení státního příspěvku, který ze značné části hradí chod Klokánků, ale jsou navrhována také nová pravidla pro zřizování nových zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc. Článek se zaměřuje na argumenty vznášené Fondem ohrožených dětí – s některými souhlasí, s některými ne.

V Poslanecké sněmovně PČR je v současné době projednáván vládní návrh novely zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí. Změna zákona věnujícího se ohroženým dětem je citlivou úpravou, která je vždy bouřlivě diskutována a nebude tomu jinak ani nyní. V tisku se objevují zejména zprávy o nespravedlivém odejmu-

tí odměny pěstouna pěstounům z řad rodičů, kteří se rozhodli pečovat o svá vnoučata. Návrh novely zákona přitom direktivně nepřikazuje všem takovým pěstounům odměnu pěstouna sebrat, neboť ponechává možnost správním orgánům zvážit finanční situaci pěstounů a v případech zvláště hodných zřetele dávku priznat,

ale toto není téma, kterému se chci věnovat.

Zaujalo mne prohlášení Fondu ohrožených dětí (dále jen FOD), že předložený vládní návrh zákona má především za úkol „zlikvidovat Klokánky“. Vzhledem k tomu, že s tvrzením Fondu ohrožených dětí nesouhlasím, nabízím jiný pohled na tuto

problematiku. FOD napadá návrh novely mj. v těchto bodech:

Omezení kapacity jednotlivých zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

FOD je největším zřizovatelem tzv. zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (ZDVOP) v České republice, která nazval Klokánky. V době jejich vzniku šlo bezpochyby o velký a záslužný krok přinášející po roce 2000 významnou změnu v péči o ohrožené děti, které by jinak skončily v tehdejší ústavní péči. V tehdejší proto, že ústavní zařízení školského typu (tj. diagnostické ústavy, dětské domovy, dětské domovy se školou a výchovné ústavy) prošly po roce 2002 reformou, která podmínky poskytování péče ve školských ústavních zařízeních podstatně upravila a změnila. Zákonem³ je stanovena jak maximální kapacita jednotlivých zařízení, tak maximální počet dětí v tzv. výchovných nebo rodinných skupinách podle typu jednotlivých zařízení, tj. 4–8 dětí v jedné skupině. Klokánky poskytují rodinnou péči, kdy „o tři až čtyři děti pečují po všech stránkách obdobně jako v rodině zaměstnanci FOD – manželský pár, teta nebo střídavě po týdnu dvě tety“⁴. Z praxe je ale známo, že např. v některých „rodinných Klokáncích“ provozovaných přímo v bytech nebo domech zaměstnanců Klokánek, se starají zpravidla manželské páry až o 7 klokáčích dětí (a nejedná se vždy o velké sourozenecké skupiny) a k tomu ještě mají v pěstounské péči svěřené další děti, někdy i děti vlastní. V lednu 2012 se takto prezentoval např. Klokánek Smržovka na webu Novinky.cz⁵.

Klokánky se střídavou péčí dvou tet mají často vyšší kapacitu, než je navrhovanou novelou zamýšleno, tedy více než 24 dětí, a to i v případě, že zařízení je umístěno ve více budovách⁶. Jako účelové vidím tvrzení FOD, že při doslovném výkladu zákona by se mohlo stát, že bychom (FOD) směli mít jen jeden Klokánek s maximálně 24 dětmi a ostatní Klokánky by musely skončit, protože jsou sice v různých budovách na různých místech republiky, ale vzdálenost budov zákon neřeší.⁷ Klokánky jsou chápány jako samostatná zařízení – tedy v množném čísle, a jsou jako samostatná zařízení např. posuzovány pro nárok na státní příspěvek. Každý Klokánek se svou adresou je posuzován jako samostatné zařízení, neboť zákon o sociálně-právní ochraně dětí v dosud platném znění nic jiného ani neumožňuje. Pokud zřizovatel oznámí zřízení nového ZDVOP, je nové zařízení zaevidováno. Teprve návrh novely přináší pojem „jiné pracoviště téhož zařízení sociálně-právní ochrany“⁸, takže teprve od účinnosti novely zákona, pokud bude schválena, může mít ZDVOP několik budov a vzdálenost není rozhodující.

Maximální délka pobytu dětí v zařízení

Novelou je navrhována maximální délka pobytu dětí v ZDVOP na 3 měsíce, výjimečně na 6 až 12 měsíců podle způsobu, jakým bylo dítě do ZDVOP umístěno, popř. na

Tabulka č. 1: Výše státního příspěvku pro zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (v Kč měsíčně)

věk dítěte	státní příspěvek		
	do 31. 12. 2011	od 1. 1. 2012	návrh
do 6 let	17 280	18 792	15 390
6–15 let	21 168	23 112	18 690
15–18 let nezaopatřené	24 300	26 460	21 390
15–18 let zaopatřené	28 080	30 564	

dobu stanovenou v rozhodnutí soudu⁹. Původním záměrem při zavádění institutu ZDVOP do právního řádu ČR v roce 1999 bylo umístování dětí v ZDVOP pouze „na dobu do rozhodnutí soudu o návrhu okresního úřadu na nařízení předběžného opatření, jehož podání bylo nezbytným opatřením po intervenci příslušného orgánu“¹⁰. V důvodové zprávě k původnímu návrhu je doba trvání pobytu dítěte v ZDVOP upřesněna jako nezbytná, zpravidla krátká – tedy do zajištění odpovídající péče o dítě ústavní péčí nebo péčí jiné osoby než rodiče. Přijetím novely zákona o rodině, kdy soud má povinnost před nařízením ústavní výchovy zkoumat, zda výchovu nelze zajistit náhradní rodinnou péčí nebo rodinnou péčí v ZDVOP¹¹, došlo ke stavu, kdy velké procento dětí umístěných v ZDVOP je zde na základě rozhodnutí soudu, a pobyty dětí v ZDVOP trvají někdy i řadu let. Pokud bych uvažovala doslova, může zde dítě setrvat od narození do zletilosti, neboť délka pobytu v ZDVOP není nijak omezena. Současný vládní návrh se tedy pouze vrací k původním záměrům, a jestliže hlavním záměrem navrhované úpravy je omezit institucionální péči o děti a zaměřit se především na práci s rodinou směřující k zachování rodiny nebo pokud není možný návrat do rodiny původní, umístit děti především do náhradní rodinné péče, je toto ustanovení zcela v souladu se záměrem předkladatele návrhu.

Snížení státního příspěvku pro zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

FOD protestuje proti novelou chystanému snížení státního příspěvku pro zřizovatele zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc (dále jen státní příspěvek), přestože péče poskytovaná dětem v ZDVOP je levnější než péče ústavní. Jako argument používá částku nákladů, které stát vynakládá na děti umístěné v ústavní péči, nejčastěji náklady na jedno dítě umístěné v kojeneckém ústavu (podle údajů VÚPSV za rok 2010 jde o částku 35 106 Kč měsíčně)¹². Státní příspěvek je závislý na stáří dítěte a jeho částky jsou od 18 792 do 30 564 Kč za kalendářní měsíc (viz tabulka č. 1). Ústavní zařízení jsou vyplácena podle jejich kapacity, naproti tomu státní příspěvek je vyplácen na každé jednotlivé dítě, kterému ZDVOP (tedy i Klokánky) poskytly pobyt a péči v souladu se zákonem o sociálně-právní ochraně dětí. Nikde už ale není uvedeno, že zřizovatel kojenecké ústavů a dětských domovů pro děti do 3 let má povinnost¹³ hradit všechny náklady spojené s péčí o svěřené děti, tj.

i zdravotní péči (často velmi nákladnou, protože jsou zde umísťovány i děti s vážnými zdravotními postiženími), a že i tyto náklady se promítají do uváděných částek. Rozdíl je v tom, že zdravotní péče pro děti umístěné ve ZDVOP je hrazena ze zdravotního pojištění, které za děti také hradí stát, ale zdravotní péče hrazená státem pro děti ve ZDVOP v nákladech na jednotlivé děti zobrazena není.

Bylo by tedy spravedlivější porovnávat Klokánky s dětskými domovy, tedy školskými zařízeními, které pečují o děti v rodinných skupinách o velikosti 6–8 dětí, protože všechny další druhy ústavních zařízení poskytují navíc další specializovanou odbornou péči vyžadující další náklady. Měsíční náklady na děti umístěné v dětských domovech jsou uváděny ve výši 17 981 Kč¹⁴. V tabulce č. 1 uvádím výši státního příspěvku poskytovanou do 31. 12. 2011, nové částky státního příspěvku od 1. 1. 2012, kdy byly zvýšeny částky životního minima, ze kterých se státní příspěvek vypočítává, a nakonec návrh předkládaný vládou. Dosud je státní příspěvek násobkem částky životního minima osoby, která je druhá nebo další v pořadí podle zákona o životním a existenčním minimu, stanovené pro toto dítě, vynásobené koeficientem 10,80. Vládní návrh udává pevně stanovené částky podle věku dítěte, kdy byl zrušen rozdíl mezi nezaopatřeným dítětem a dítětem ve věku nad 15 let, které není nezaopatřené. Z uvedených částek v tabulce dle mého názoru nevyplývá, že snížení státního příspěvku je pro Klokánky, ale i jiná ZDVOP likvidační v porovnání s náklady na děti umístěné v dětských domovech.

V dosavadním znění zákona není upřesněno, na jaké účely je státní příspěvek určen. Zákon pouze ukládá povinnost zřizovateli ZDVOP „využít státní příspěvek pouze pro zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc“¹⁵, ale již neříká, zda je zřizovatel povinen použít státní příspěvek na stávající ZDVOP nebo ho může použít i na zřízení nového zařízení. Návrh novely zákona toto upřesňuje a dodává, že státní příspěvek je zřizovatel povinen využít pouze pro ZDVOP, „v němž je dítě umístěno“¹⁶.

FOD dále uvádí, že ústavní zařízení jsou dotována podle své kapacity (tedy i neobsazená lůžka), ale ZDVOP má nárok na státní příspěvek pouze za poskytnutou péči. Vzhledem k povinnosti ZDVOP poskytovat služby a zajistit provoz nepřetržitě¹⁷ jsem také toho názoru, že nastavení výpočtu státního příspěvku není zrovna šťastné. Zřizovatel je pro posouzení nároku na státní příspěvek povinen předkládat každý měsíc

velké množství podkladů krajskému úřadu, který je musí vyhodnotit a státní příspěvek přiznat podle skutečného stavu prokázaného za uplynulý kalendářní měsíc. Tento proces představuje rozsáhlou administrativu, kdy výše státního příspěvku je měsíčně přepočítávána podle počtu umístěných dětí (jen FOD pečuje o bezmála 500 dětí). Domnívám se, že účelnější by byla výplata státního příspěvku pevnou částkou stanovenou na jedno lůžko podle kapacity zřízených ZDVOP – příspěvek by mohl být vyplácen předem, řízení by nebylo složité, zdlouhavé a přispěl by i na povinný nepřetržitý provoz ZDVOP. Tím by odpadla i další obava FOD – zdržení výplaty státního příspěvku po schválení navrhované novely zákona, která upravuje lhůtu pro výplatu státního příspěvku „nejpozději do 30 dnů od vykonatelnosti rozhodnutí o přiznání státního příspěvku nebo o změně výše státního příspěvku“¹⁸. Myslím, že obava z oddálení výplaty státního příspěvku „o tři i více měsíců“, jak uvádí FOD na svých stránkách, je zbytečná. Nevím, kdo by měl zájem účelově zdržovat výplatu státního příspěvku, na kterém je chod ZDVOP závislý. Lhůta byla upravena proto, že v případě, kdy je rozhodováno o změně výše státního příspěvku oproti předcházejícímu měsíci, se lhůta pro vydání rozhodnutí řídila správním řádem a lhůta pro výplatu státního příspěvku upravená v zákoně o sociálně-právní ochraně dětí nebyla reálná. I v současné době se pro urychlení řízení o změně výše státního příspěvku využívají všechny možné prostředky, aby mohlo být rozhodnutí vydáno v co nejkratším termínu. V návrhu je proto upravena i místní příslušnost krajských úřadů pro výplatu státního příspěvku, která se již nebude řídit místem sídla zřizovatele, ale nově místem samotného ZDVOP. Konkrétně pro FOD to znamená, že o státním příspěvku na všechny děti umístěné do Klokánek již nebude rozhodovat jen Magistrát hl. m. Prahy, ale agenda se rozdělí mezi další krajské úřady podle místa, kde je umístěn každý jednotlivý Klokánek, čímž se řízení před vydáním rozhodnutí podstatně zkrátí.

Příklady dalších finančních zdrojů pro financování chodu ZDVOP

Jedním z dalších zdrojů financování pobytu a péče o děti umístěné v ZDVOP jsou přídavky na děti - ZDVOP je zařízením, které dětem poskytuje plné přímé zaopatření, proto přídavky na děti nejsou zasílány rodičům umístěných dětí, ale do ZDVOP. Přídavek na dítě je příjmem dítěte a ZDVOP je musí použít pro jeho potřebu. Přídavky na dítě činí měsíčně částku 500 Kč na dítě do 6 let, 610 Kč pro děti ve věku 6–15 let a 700 Kč pro děti starší 15 let.

Zákon o sociálně-právní ochraně dětí ukládá rodičům nebo jiným osobám povinným výživou dětí umístěných v ZDVOP povinnost hradit příspěvek na úhradu pobytu a péče poskytované v ZDVOP¹⁹. Návrh novely zákona počítá se zvýšením koeficientu pro výpočet příspěvku z 0,8 na 1,6násobek částky životního minima osoby, která je

posuzována jako druhá nebo další v pořadí, stanovené pro umístěné dítě. Proti tomuto bodu nejsou námítky, ale je poctivé uvést, že tyto příjmy, i když zaručené zákonem, nejsou jistým příjmem pro ZDVOP, neboť jejich vymahatelnost na sociálně slabých rodinách je často těžká a v zákonem uvedených případech může být rodičům nebo jiným osobám povinným výživou k dítěti hrazení příspěvku prominuto nebo výše úhrady snížena s ohledem na jejich příjem.

FOD ve svých připomínkách dále neuvádí, že Klokánky, podobně jako jiná ZDVOP jiných zřizovatelů, jsou často registrovány jako poskytovatelé sociálních služeb podle zákona o sociálních službách^{20,21}. S tím souvisí další financování, neboť poskytovatelé sociálních služeb mají možnost požádat o dotace na financování běžných výdajů souvisejících s poskytováním sociálních služeb ze státního rozpočtu prostřednictvím kraje, který žádost přeposílá na Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR. Podobně mohou zřizovatelé požádat o dotaci samotné kraje nebo obce, v nichž jsou zařízení umístěna. Dotace rovněž nejsou zdrojem příjmů, na který lze spoléhat, neboť zřizovatel dopředu neví, zda a v jaké výši bude dotace přiznána. Jediným zákonem garantovaným příjmem je tedy státní příspěvek, a proto rozumím tomu, že se Fondu ohrožených dětí nelíbí jeho zamýšlené snížení, ale v porovnání s náklady na péči o děti v dětských domovech na tom jeho Klokánky nejsou o mnoho hůře.

Řízení o povolení zřízení nového zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

Vládní návrh nahrazuje dosavadní ohlašovací povinnost zřizovatelů o zřízení nového ZDVOP řízením o registraci nebo změně registrace (FOD je nazval „povolovací řízení“), které je obdobné řízení o registraci poskytovatelů sociálních služeb.

V současné době, jestliže osoba pověřená výkonem sociálně-právní ochrany dětí má ve svém pověření zahrnuto i zřizování ZDVOP, nebyla zákonem nijak limitována a záleželo pouze na ní, kolik a v jakých lokalitách nové ZDVOP zřídí. Nově zřízené zařízení pak pouze oznámila krajskému úřadu, který pověření vydal.

Vzhledem k tomu, že se v poslední době velmi rozrostl počet ZDVOP a zřizovatelé jejich vznik oznamovali až se zahájením jejich činnosti, nebylo možné jejich množství nijak regulovat nebo splnění zákonných podmínek předem kontrolovat. Je tedy navrhován systém zavedený zákonem o sociálních službách, kdy po počáteční registraci stávajících zařízení krajským úřadem místně příslušným podle sídla zřizovatele ZDVOP bude o každém novém ZDVOP vedeno řízení o změně registrace. V případě, že zřizovatel bude mít v úmyslu zřizovat nové zařízení na území jiného kraje, než je zřizovatelovo sídlo, bude nezbytným podkladem pro vydání rozhodnutí o změně registrace také závazné stanovisko krajského úřadu, na jehož území má být nové zařízení zřízeno.

FOD s tímto způsobem nesouhlasí a tvrdí, že novela v podstatě znemožňuje vznik nových zařízení. FOD ale není jediným zřizovatelem ZDVOP. Stát garantuje zákonem o sociálně-právní ochraně dětí, že bude poskytovat příspěvek ze státního rozpočtu na poskytování pobytu a péče dětem umístěným v ZDVOP, ale prakticky nemá žádnou možnost regulovat množství finančních prostředků takto vynaložených a je odkázán na vůli zřizovatelů ZDVOP. Z tohoto důvodu je účelné, aby příslušný krajský úřad, na jehož území má být nové ZDVOP zřízeno, mohl vyjádřit své stanovisko, zda je potřebné, aby vzniklo další ZDVOP na jeho území, nebo je již tato služba v rámci regionu dostatečně zabezpečena jinými zřizovateli.

Závěr

Jak již bylo řečeno, FOD není jediným zřizovatelem ZDVOP v České republice, ačkoliv byl prvním a je největším zřizovatelem ZDVOP v ČR. Jeho Klokánky se snaží o zajištění „rodinné“ péče o svěřené děti, ale Klokánek stále zůstává institucí, kde o děti pečují její zaměstnanci stejně jako v ostatních ZDVOP nebo např. dětských domovech. Ano, děti zde žijí v bytových jednotkách podobně jako např. děti ve velkých panelácích, ale na paneláku není nápis přes celé zábradlí s názvem organizace (viz Klokánek Brno), panelák je v podstatě anonymní adresa. Nejsem přesvědčená o tom, že navrhovaná novela zákona je pro Klokánky a všechna ostatní ZDVOP likvidační, jen nastavuje jistá pravidla, kterým bude nutné se přizpůsobit. Když porovnám současnou výši státního příspěvku s uváděnými náklady na péči o děti v dětských domovech, je s podivem, že státní příspěvek pokryje pouze dvě třetiny skutečných nákladů Klokánek.

FOD na svém webu prezentuje svůj návrh novely zákona o sociálně-právní ochraně dětí, kde mj. zavádí opět nový institut péče o ohrožené děti nazvaný „zařízení rodinné péče“. Pro tato nová zařízení navrhuje prakticky stejnou právní úpravu, jaká dosud platí pro ZDVOP, jen s tím rozdílem, že ještě zvyšuje částku státního příspěvku na svěřené děti a umožňuje pobyt i „zletilým nezaopatřeným dětem“²². Jako zařízení rodinné péče FOD označuje právě svoje Klokánky. Z toho vyplývá, že pro všechna ostatní ZDVOP by byla zavedena nová pravidla a Klokánek se změny týkat nebudou, FOD bude mít nadále pouze oznamovací povinnost při zřízení nového Klokánka a státní příspěvek pro Klokánky bude ještě vyšší, než je v současné době, přičemž ostatním ZDVOP by byl stejnou novelou zákona snížen.

1 Sémiovní tisk č. 564/0

2 Např. www.fod.cz, www.idnes.cz atd.

3 Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy, v platném znění

4 www.fod.cz

5 <http://www.novinky.cz/zena/deti/257518-rodice-odkladaji-deti-do-ustavu-kvuli-spatne-financni-situaci-stale-casteji.html>

6 FOD ve svém Zpravodaji 2/2011 uvádí, že by se jednalo o 8 ze 16 Klokánek se střídavou týdenní péčí dvou tet.

- 7 Přípomínky FOD k návrhu novely zákona o sociálně právní ochraně dětí dostupné na www.fod.cz
- 8 Bod č. 116 sněmovního tisku 564/0
- 9 Bod č. 5 sněmovního tisku 564/0
- 10 1 Sněmovní tisk 206/0, Vládní návrh zákona o sociálně-právní ochraně dětí
- 11 Ustanovení § 46 zákona o rodině, v platném znění
- 12 Důvodová zpráva k vládnímu návrhu novely zákona o sociálně-právní ochraně dětí, kapitola 4.1
- 13 Podle ust. § 16 zákona o veřejném zdravotním pojištění
- 14 Důvodová zpráva k vládnímu návrhu novely zákona o sociálně-právní ochraně dětí, kapitola 4.1
- 15 Ustanovení § 42g odst. 2 zákona o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění
- 16 Bod č. 101 sněmovního tisku 564/0
- 17 Ustanovení § 42 odst. 6 zákona o sociálně právní ochraně dětí, v platném znění
- 18 Bod č. 104 sněmovního tisku 564/0
- 19 Ustanovení § 42b zákona o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění
- 20 Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění

- 21 Registr poskytovatelů sociálních služeb
- 22 Za nezaopatřené dítě se podle ust. § 11 zákona o státní sociální podpoře, v platném znění, považuje i osoba po dosažení zletilosti, jestliže se soustavně připravuje na budoucí povolání, nejdéle však do věku 26 let.

Seznam použitých zdrojů:

- Zákon č. 94/1963 Sb., o rodině, v platném znění
 Zákon č. 117/1995Sb., o státní sociální podpoře, v platném znění
 Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění, v platném znění
 Zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, v platném znění
 Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních, v platném znění
 Zákon č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu, v platném znění
 Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění

Internetové zdroje:

- http://iregistr.mpsv.cz/socreg/vitejte.fw.do?sessionId=5B80CF247F982DDDF2EF0C0FD45D24B1E.node1?SUBSESSION_ID=1330525014314_1, staženo dne 25. 2. 2012
<http://www.novinky.cz/zena/deti/257518-rodice-odkladaji-deti-do-ustavu-kvuli-spatne-financni-situaci-stale-casteji.html>, staženo dne 27. 2. 2012
<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=564&CT1=0>, staženo dne 15. 1. 2012
<http://www.psp.cz/sqw/historie.sqw?o=3&t=260> Sněmovní tisk 206/0, Vládní návrh zákona o sociálně-právní ochraně dětí, staženo dne 13. 12. 2010
http://zpravy.idnes.cz/drabkova-novela-zlikviduje-nase-klokanky-boji-se-fond-ohrozenych-deti-1eq-domaci.aspx?c=A120112_130627_domaci_jj, staženo dne 30. 1. 2012

www.fod.cz: Přípomínky Fondu ohrožených dětí k návrhu novely zákona o sociálně-právní ochraně dětí (sněmovní tisk č. 564/0), staženo dne 19. 1. 2012
www.fod.cz: Zpravodaj 2/2011, staženo dne 27. 2. 2012

Autorka působí na Magistrátu hlavního města Prahy.

Mezinárodní jednání o dopadech odlišných životních drah mužů a žen

Věra Kuchařová

Ve dnech 3.–4. listopadu 2011 se v Berlíně konalo setkání tzv. Peer Review na téma „Effects of the life courses on women's pensions“. Je součástí dlouhodobého projektu sub-programu Evropské komise „Peer Review in Social Protection and Social Inclusion“ realizovaného v rámci programu PROGRESS. Tento sub-program sestává z každoroční série setkávání zástupců vybraných zemí EU, kteří si vyměňují zkušenosti k vybraným tématům sociální ochrany. Tentokrát se jednalo o problematiku rozdílů ve výši důchodů mužů a žen („gender pension gap“) a jejich souvislosti s genderově odlišnými životními drahami. Hlavní náplní tohoto mezinárodního setkání bylo zhodnocení možnosti aplikace nástrojů uplatňovaných v hostitelské zemi v zájmu snižování diskriminačních dopadů závislosti důchodů na genderově odlišných životních drahách. Tohoto setkání se kromě hostitelského Německa zúčastnili zástupci Rakouska, ČR, Francie, Maďarska, Itálie, Litvy, Lucemburska, Portugalska, Španělska, Švédska a Nizozemska.

Cílem berlínského jednání bylo a) zhodnotit podstatu „gender pension gap“ v Německu ve srovnání s dalšími zeměmi a b) porovnat odlišnosti profesních drah mužů a žen mezi zúčastněnými zeměmi, a to se zaměřením na hledání stěžejních příčin genderových odlišností v penzích. Záměrem setkání bylo vzájemně se inspirovat a hledat obecněji platná řešení a přístupy při zmírňování dopadů genderových diferencí v profesních biografiích a rodinných rolích na nerovnosti v penzijním věku. Německá iniciativa v dané oblasti je současně motivována aktuálně platnými dokumenty EU v oblasti penzí a rovných příležitostí, ale nevyhnutelně též v oblasti zaměstnanosti a sociální ochrany obecně, příp. dalších politik, jako je rodinná politika. Zdůrazněn byl kontext daný záměry strategie „Evropa 2020“ v evropském a národním měřítku.

Základní diskusní materiál pro jednání (autora S. Leitnera z Univerzity aplikovaných věd v Kolíně) poukázal na složitý vztah mezi třemi součástmi koordinovaného vývoje národních důchodových systémů (politik) a diferencovanými důsledky jejich uplatňování v životě různých socio-demografických skupin, konkrétně žen a mužů. Těmito třemi součástmi jsou zajiš-

tění sociální přiměřenosti, finanční udržitelnosti a modernizace programů podle měnících se sociálních a ekonomických podmínek. Tyto podmínky vedou k přednostnímu zájmu o finanční stabilitu, což implikuje požadavek posílení zaměstnanec-kých a soukromých penzijních systémů jako doplňku a jisté náhrady oslabených systémů státních penzí. Toto přehodnocení rolí jednotlivých pilířů důchodových systémů však potenciálně i reálně posiluje nerovnosti v penzijních nárocích mužů a žen (zejména v kontextu nerovností mezi socio-profesními skupinami). S. Leitner však současně upozorňuje na možnost demotivačního působení použití redistribučních mechanismů (především tzv. care credits) a navrhuje upřít pozornost na změny v oblastech, které jsou zdroji nerovností v důchodech. Jmenuje tři hlavní – rozšíření systému denní péče o děti, rozšíření forem profesního uplatnění žen (např. nerozlišování mužských a ženských profesí) a zavedení jednotné minimální mzdy.

Z předložených německých materiálů je evidentní to, co je společné v té či oné míře všem evropským zemím – pokud má penzijní systém eliminovat genderové rozdíly, nevystačí se svými vnitřními možnostmi, nemá-li být neadekvátně finančně náročný,

což ve společnosti charakterizované populačním stárnutím a ekonomickou recesí nabývá na naléhavosti. Hledání nástrojů eliminace „gender pension gap“ v dalších systémech, jimiž jedinci procházejí během své životní dráhy, je nevyhnutelné, ale vyžaduje v konečných důsledcích zásahy do oblastí ovlivněných do značné míry kulturou a tradicemi i strukturálními podmínkami každé země. Německo vzhledem k nedávnému sjednocení dvou částí s odlišnou ekonomickou a politickou historií posledních desetiletí navíc vykazuje významné odlišnosti v životních drahách žen i penzijních nárocích z nich vyplývajících mezi oběma částmi Německa. Vnitrostátní diferenciace vykazují i některé další země, např. Itálie s odlišnou zaměstnaností žen na severu a jihu země.

Mezinárodní srovnání provedené S. Leitnerem a vyplývající z národních zpráv (<http://www.peer-review-social-inclusion.eu/peer-reviews/2011/effects-of-life-courses-on-women2019s-pensions>) a z diskuse vedené na Peer Review, ukazuje na společné i odlišné rysy jak v životních drahách mužů a žen, tak v penzijních systémech, a také v přístupech k řešení genderových nerovností obecně a v oblasti důchodů zvláště.